

#CAL

Raport — 09

Artur J. Tyński

**Gminy w procesie
decentralizacji
i transformacji
energetyki**

Autor główny:

Artur J. Tyński

Skład:

Bogumiła Owczarek

Wykorzystano materiały CC autorstwa:

Candy Design; Nguyễn Hoàng

Centrum Analiz Latarnika

Kalisz 2024

Pozostałe raporty, komentarze i felietony Centrum Analiz Latarnika dostępne są na stronie internetowej: latarnikkaliski.pl/analizy

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Spis treści

Dlaczego to jest ważne?	4
Skąd w tym wszystkim gmina?	6
Decentralizacja sektora przez społeczności energetyczne	7
Klaster energii	7
Spółdzielnie energetyczne	10
Obywatelskie społeczności energetyczne	12

Autor

Artur J. Tyński – prawnik specjalizujący się w obsłudze podmiotów z sektora energetycznego, Koordynator Klastrow Energii w XOOG Klastry Energii P.S.A., specjalista Instytutu Jagiellońskiego ds. polityk klimatycznych, doktorant w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

1

Dlaczego to jest ważne?

Opanowanie wytwarzania, przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej było zjawiskiem, które rozpoczęło niezwykle dynamiczny i bezprecedensowy w dotychczasowej historii okres rozwoju ludzkości. Możliwość zastąpienia energii ludzkich i zwierzęcych mięśni pomocą energii elektrycznej wykorzystywanej w maszynach skutkowało przyspieszonym rozwojem naukowym i gospodarczym, a także emancypacyjnymi zmianami społecznymi, które wpłynęły na zmiany polityczne. Badacze z Uniwersytetu w Yale wykazali wysoki poziom korelacji pomiędzy rejestrowaną za pomocą zdjęć satelitarnych nocną jasnością a dochodami mieszkańców¹. Poziom elektryfikacji koreluje z poziomem dostępu do edukacji oraz oczekiwanej długości życia². W państwach o wysokim poziomie zelektryfikowania (powyżej 4000 kWh na osobę w przeciągu roku) średnia długość życia wynosi 78 lat. W państwach o średnim poziomie zelektryfikowania (pomiędzy 1000 a 3999 kWh na osobę w przeciągu roku) średnia długość życia wynosi 73 lata. Natomiast w państwach o niskim poziomie zelektryfikowania (poniżej 999 kWh na osobę w przeciągu roku) średnia długość życia wynosi 62 lata³. Innymi słowy, energia elektryczna stała się ważnym elementem ludzkiego życia, obejmuje niemalże wszystkie formy ludzkiej aktywności i ma doniosłe znaczenie na jakości życia.

Dotychczas dla większości Polaków pewność dostaw energii elektrycznej do przysłowiowego gniazdka była czymś oczywistym. Jednak zmiany towarzyszące transformacji energetycznej, a także stan zastany w sektorze energetycznym, zmieniają tę sytuację.

W szczególności dotyczy to wzrostu mocy, która jest zależna od warunków meteorologicznych (instalacje fotowoltaiczne i elektrownie wiatrowe). Dodatkowymi zmiennymi są wiek elektrowni węglowych (uśrednione 47 lat), a także schemat infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej, która była budowana z myślą o dużych elektrowniach, a nie rozproszonych źródłach prosumenckich⁴. Ponadto, nad sektorem wisi widmo polityki klimatyczno-energetycznej Unii Europejskiej.

¹ Xi Chen, William D. Nordhouse, The Value of Luminosity Data as a Proxy for Economics Statistics, [w:] National Bureau of Economic Research 16317, Cambridge 2010, s. 20-21.

² R. Bryce, Siła energii. Elektryczność bogactwem narodów, Warszawa 2020, s. 120-122.

³ A. Pasternak, Global Energy Futures and Human Development: A Framework for Analysis, [w:] Lawrence Livermore National Laboratory, Livermore 2000, s. 16-17.

⁴ CIRE: Średni wiek polskiej elektrowni wynosi 47 lat: <https://www.cire.pl/artykuly/serwis-informacyjny-cire-24/182259-sredni-wiek-elektrowni-w%C2%A0polsce-to%C2%A047-lat>, [dostęp: 20.06.2023].

Wskutek partycypacji Polski w Europejskim Zielonym Ładzie transformacja energetyczna naszego państwa, pomimo różnych narracji, w ostatecznym rozrachunku dość spójnie kieruje się w stronę wskazanych przez Komisję Europejską celów, tj.:

- Emisji gazów cieplarnianych na poziomie zerowym do 2050 r. (liczonych netto);
- Oddzielenia wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów naturalnych;
- Sprawiedliwej transformacji, co oznacza wyrównania komfortu życia w różnych częściach Unii Europejskiej.

Pomimo że Europejski Zielony Ład jest holistycznym programem gospodarczym, obejmującym zasięgiem swojej ingerencji sektory: rolnictwa, transportu, produkcji, finansów, badań naukowych i budownictwa, to fundamentalna część dotyczy sektora energetycznego. Wynika to z faktu, że ponad 75 proc. emisji gazów cieplarnianych produkowanych na obszarze Unii Europejskiej pochodzi z wytwarzania i pośredniego wykorzystywania energii elektrycznej. Warto zaznaczyć, że mówimy o rodzaju energii, której z uwagi na procesy czwartej rewolucji przemysłowej potrzebujemy i wciąż będziemy potrzebować coraz więcej.

Wyzwaniu zwiększenia zapotrzebowania na energię elektryczną, przy jednoczesnym ograniczaniu źródeł emisyjnych, wiąże się obecnie dwoma możliwymi odpowiedziami.

Pierwszą jest energetyka jądrowa, która pomimo bycia jednym z pierwszych spoiw wspólnot europejskich (EUROATOM), obecnie w Unii Europejskiej budzi zmienne emocje⁵

Drugą są odnawialne źródła energii, w tym szczególnie promowane w europejskich komunikatach fotowoltaika⁶, energetyka wiatrowa⁷ i technologie wodorowe⁸.

5 BiznesAlert: Raport: Taksonomia, czyli zdrowy rozsądek, czy brudny deal?: <https://biznesalert.pl/raport-parlament-europejski-glosowanie-taksonomia-gaz-atom/>, [dostęp: 20.06.2023]; Greenpeace protestuje przeciwko zawarciu gazu i atomu w unijnej taksonomii: <https://biznesalert.pl/komisja-europejska-greenpeace-polityka-klimatyczna-greenpeace-oskarza/>, [dostęp: 20.06.2023]; Atom ma być kołem zamachowym przemysłu europejskiego, ale najbardziej zaawansowany: <https://biznesalert.pl/atom-smr-energetyka-jadrowa-net-zero-industry-act/>, [dostęp: 20.06.2023].

6 European Commission: EU Solar Energy Strategy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0221&from=EN>, [dostęp: 20.06.2023].

7 European Commission: Offshore renewable Energy: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/offshore-renewable-energy_en, [dostęp: 20.06.2023].

8 European Commission: Hydrogen: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen_en, [dostęp: 20.06.2023].

Według raportu Instytutu Energetyki Odnawialnej w 2022 r. sama energetyka słoneczna przekroczyła moc 200 GW (globalnie szacuje się, że PV łącznie odpowiada za 1000 GW mocy)⁹, a zgodnie z założeniami EU Solar Energy Strategy do 2030 r. ma osiągnąć moc 600 GW¹⁰. W obecnym systemie prawnym istnieją instytucje, które z perspektywy jednostek samorządu terytorialnego pozwalają na podjęcie działań mających na celu zwiększenie niezależności i stabilności energetycznej w drugim obszarze, tj. za sprawą odpowiednio zarządzanych odnawialnych źródeł energii.

2 Skąd w tym wszystkim gmina?

Jednostki samorządu terytorialnego na mocy ustaw¹¹ są zobowiązane do realizacji szeregu działań, które można zakwalifikować jako:

zadania własne, zadania publiczne, zadania powierzone i zadania zlecone

Z prawa energetycznego wynika, że do zadań własnych gminy należy zaopatrzenie w:

energię elektryczną, ciepło, paliwa gazowe na swoim obszarze, a także **promocja działań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy.**

Oznacza to, że *de iure* gmina jest odpowiedzialna za zapewnienie warunków umożliwiających zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz. Kwalifikacja działania za zadanie własne gminy oznacza, że mieszkańcy zorganizowani we wspólnotę samorządową zaspokajają swoje podstawowe potrzeby sami, wybierając w tym celu władze, których zadaniem jest prowadzenie spraw w granicach prawa i w zgodzie z lokalnymi potrzebami.

Wcześniej zewnętrzną przesłanką realizacji niniejszego zadania własnego gminy były publikowane i realizowane plany do zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe¹².

Jednak za sprawą implementacji przepisów europejskich w randzie dyrektywy¹³ w polskim porządku prawnym pojawiły się nowe formy prawne, umożliwiające zorganizowanie różnych podmiotów wokół samorządu terytorialnego, a z celami wytwarzania, zarządzania i konsumpcji energii elektrycznej. W przepisach europejskich są to obywatelskie społeczności energetyczne (Dyrektywa 2019/944), a także społeczności energetyczne odnawialnych źródeł energii (Dyrektywa 2018/2001). W polskich przepisach są to: klastry energii, spółdzielnie energetyczne oraz obywatelskie społeczności energetyczne.

⁹ Instytut Energetyki Odnawialnej: Rynek fotowoltaiki w Polsce 2023, s. 9.

¹⁰ European Commission: EU Solar Energy Strategy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0221&from=EN>, [dostęp: 20.06.2023].

¹¹ Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Ustawa z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Ustawa z dn. 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej.

¹² Przykładowo: Uchwała nr LXVII/936/2023 Rady Miasta Kalisz z dn. 7 sierpnia 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia miasta Kalisz w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2016-20230”.

¹³ Dyrektywa 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (RED II), Dyrektywa 2019/944.

3

Decentralizacja sektora przez społeczności energetyczne

Według Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. społeczności energetyczne docelowo mają stać się lokalnymi rynkami energii o wysokim potencjale do samobilansowania się. Jako samobilansowanie rozumiana jest możliwość zaspokojenia potrzeb energetycznych na poziomie lokalnym, przy jednocześnie stosunkowo niskim wolumenie energii elektrycznej, która jest przesyłana do innych obszarów Polski.

Czyli innymi słowy, celem społeczności energetycznych jest osiągnięcie stanu bliskiego równowadze w zakresie wytwarzania i konsumowania energii elektrycznej.

Co ważne członkostwo w społecznościach energetycznych zarówno w Polsce, jak i w pozostałych państwach członkowskich Unii Europejskiej jest dobrowolne i nie ma na celu zastąpienia Krajowego Systemu Elektroenergetycznego, który jest oparty o duże, sterowalne elektrownie konwencjonalne lub atomowe. Społeczności energetyczne są jednym z narzędzi organizacyjno-prawnych, które mają pomóc zarządzić ciągłością dostaw energii elektrycznej, w czasach, gdy jest ona w coraz większym stopniu produkowana ze źródeł niestabilnych. Lokalny charakter społeczności energetycznych służy odciążeniu systemu dystrybucyjnego i systemu przesyłowego. Wspomniana Polityka Energetyczna Polski określa cel stworzenia trzystu lokalnych rynków energii opartych o społeczności energetyczne do 2030 r.

Jak już zostało wspomniane wyżej, w Polsce obecnie istnieją trzy formy społeczności energetycznych. Są nimi:

1. klastry energii,
2. spółdzielnie energetyczne,
3. obywatelskie społeczności energetyczne;

4

Klastry energii

Według Ustawy z dn. 20 lutego 2015 r. o Odnawialnych Źródłach Energii klastry energii wraz ze spółdzielnią energetyczną są traktowane jako domyślne typy społeczności energetycznych, zwłaszcza z perspektywy jednostek samorządu terytorialnego¹⁴. Ustawa o OZE sytuuje klastry energii w części po-

¹⁴ (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1378 z późn. zm.) dalej: ustawa o OZE, klastry energii zostały zdefiniowane w art. 2 ust. 15a ustawy o OZE, natomiast społeczności energetyczne w ust. 33a ustawy o OZE.

święconej mechanizmom i instrumentom wspierającym wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii¹⁵. Obligatoryjnym członkiem klastra energii jest jednostka samorządu terytorialnego lub spółka komunalna. Nie może istnieć klastery energii, który został powołany bez udziału samorządu terytorialnego.

Klastry energii mają potencjał do realizacji celów w obszarach:

- poprawy jakości powietrza,
- poprawy innowacyjności gospodarki,
- poprawy konkurencyjności gospodarki,
- rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego,
- bezpieczeństwa energetycznego,
- zmniejszenia energochłonności gospodarki,
- zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym,
- zwiększenia mocy zainstalowanych w Krajowym Systemie Energetycznym,
- zwiększenia ilości rozproszonych źródeł energii,
- racjonalizacji wykorzystania lokalnych zasobów energetycznych,
- poprawy jakości zasilania¹⁶

Co do zasady klastery energii nie jest osobą prawną, w związku z czym nie posiada zdolności do czynności prawnych¹⁷. Z formalnego punktu widzenia klastery energii jest porozumieniem cywilnoprawnym pomiędzy członkami w zakresie wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią elektryczną. Relację pomiędzy partnerami klastra energii są normowane na podstawie wewnętrznych umów, Kodeksu Cywilnego i w ramach aktywności sektorowych, na podstawie przepisów szczegółowych Ustawy o OZE i Ustawy z dn. 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne¹⁸.

Członkami klastra energii (inaczej partnerami) może być szeroki krąg podmiotów, niemniej jest to katalog zamknięty. Ustawa o OZE *expressis verbis* wskazuje, że członkami klastra energii mogą być osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz instytuty badawcze¹⁹.

Tak szerokie zdefiniowanie potencjalnych członków klastra energii jest podyktowane włączeniu do lokalnego rynku energii elektrycznej wszystkie istotne podmioty, mające wpływ na gospodarkę²⁰. Warto uzupełnić, że praktyka klastrowa obecna w Polsce pomija prosumentów i inne osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w postaci Jednoosobowej Działalności Gospodarczej lub Spółki Cywilnej (np.: konsumentów energii elektrycznej), jako ewentualnych członków klastra energii. Nie można jednocześnie być beneficjentem prosumenckiego systemu rozliczania energii elektrycznej oraz klastrowego systemu rozliczeń energii elektrycznej. Wszystkich członków klastra energii niezależnie od ich osobowości prawnej można przyporządkować do jednej z następujących grup: wytwórców energii, odbiorców końcowych, a także koordynatora klastra energii. Zasięg terytorialny, który może być objęty

15 Ustawa o OZE, Art. 2 ust. 15a.

16 Tamże, s. 21-24.

17 Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce, s. 140.

18 M. Czarnecka: Rozwój klastrów energii w Polsce – uwagi ogólne, T. Warszawa 2018, s. 17.

19 Tamże.

20 J. Michałek, M. Rzeszowski: Rozwój koncepcji klastrów energii w Polsce i ich współpraca ze specjalnymi strefami ekonomicznymi, Żywiec 2020, s. 4.

jednym klastrem energii, zamyka się w obszarze sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV (niskie lub średnie napięcie) w granicach maksymalnych sięgających jednego powiatu lub pięciu gmin²¹. Pięć gmin może znajdować się na obszarze więcej niż jednego powiatu, jednocześnie muszą one graniczyć ze sobą terytorialnie. Warto dodać, że na jednym obszarze terytorialnym (np.: na obszarze jednego miasta) może znajdować się więcej niż jeden klastr energii. Co więcej – te same podmioty (np.: przedsiębiorstwo, spółka komunalna, miasto) mogą należeć do różnych klastrów energii.

Jednak należy podkreślić, że organizacja, chcąc objąć swój Punkt Poboru Energii klastrowym systemem rozliczeń energii elektrycznej, może wpisać swój PPE wyłącznie do jednego klastra. Jeden PPE nie może być wpisany do dwóch klastrów energii. Ponadto, klastry energii nie mogą prowadzić działalności o charakterze międzynarodowym, w związku z czym klastr energii nie może obejmować połączeń poza granicami Polski²².

Z uwagi na brak osobowości prawnej klastra energii, kluczową funkcję w ramach organizacji pełnią Zgromadzenie Członków i Koordynator Klastra. W skład Zgromadzenia Członków wchodzi wszyscy członkowie obecni w klastrze energii. Wewnętrzny ustrój i dynamikę Zgromadzenia Członków określa Porozumienie Klastrowe lub Regulamin działania klastra energii. Natomiast koordynatorem klastra energii może być jeden z partnerów wchodzących w skład organizacji, ale także specjalnie powołany w tym celu podmiot. W kontekście osobowości koordynatora klastra energii tę funkcję mogą pełnić: stowarzyszenie, fundacja, spółdzielnia, spółki osobowe, spółka z o.o. i spółka akcyjna²³. Nie mogą to być osoby fizyczne ani podmioty pozbawione osobowości prawnej²⁴. Koordynator klastra energii nie musi posiadać siedziby na obszarze działania klastra energii. Ustawa nie precyzuje zakresu i zasad reprezentacji koordynatora klastra, w związku z tym te normy także są kształtowane przez partnerów wewnątrz porozumienia klastrowego na zasadach uregulowanych w art. 353¹ k.c. (w granicach właściwości zobowiązanego, powszechnie obowiązujących przepisów oraz zasad współżycia społecznego)²⁵. Koordynatorem może być dowolny, wskazany w porozumieniu klastrowym członek klastra energii²⁶.

Do zadań koordynatora należy przede wszystkim:

Zarządzanie i reprezentowanie klastra energii w obrocie gospodarczym, w zakresie określonym w treści porozumienia klastrowego. W praktyce koordynator klastra podejmuje wszelkie aktywności mające na celu stworzenie warunków do zaistnienia lokalnego rynku energii, w tym w szczególności pozyskuje dofinansowania i realizuje projekty z zakresu odnawialnych źródeł energii oraz efektywności energetycznej.

21 Tamże.

22 Ustawa o OZE, Art. 38a ust. 5.

23 Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrów energii, Warszawa 2015, s. 148.

24 A. Szpojankowski: Klastr jako umowa nienazwana, Warszawa 2017 s. 49.

25 Art. 353¹ Ustawy z dn. 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny, Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93.

26 A. Tyński: Bariery prawne w rozwoju klastrów energii w Polsce, Racibórz 2022, s. 5.

Dokumentem o charakterze konstytutywnym dla funkcjonowania klastra energii jest porozumienie klastrowe. Standardowymi załącznikami do porozumienia klastrowego są regulamin uszczegóławiający techniczne aspekty współpracy pomiędzy członkami, a także wzór wniosku o dołączenie do klastra energii.

Porozumienie klastrowe jest umową nienazwaną. Oznacza to, że jest to taki rodzaj kontraktu pomiędzy partnerami, który nie został przez ustawodawcę uregulowany w żadnym akcie prawnym. W efekcie czego stosunek prawny pomiędzy członkami wchodzącymi w skład klastra energii jest kształtowany w oparciu o swobodę kontraktowania, która jest uregulowana w art. 353¹ Kodeksu Cywilnego.

Porozumienie klastrowe może zawierać w sobie postanowienia charakterystyczne dla umowy spółki cywilnej, tzn. określone strony porozumienia, przedmiot działania klastra, obszar działania klastra, wybór koordynatora klastra wraz ze wskazaniem jego formy prawnej, sposobu wyboru oraz odwołania²⁷. Niezbędnym warunkiem mocy prawnej porozumienia klastrowego jest dochowanie formy dokumentowej. Ponadto, dobre praktyki branżowe wskazują, że z uwagi na ewentualny przedmiot działalności podejmowanej przez klastr energii (uczestnictwo w klastrach energii jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców, realizacja projektów publicznych, obrót energią elektryczną oraz ciepłą), rekomendowanym rozwiązaniem jest wybór formy pisemnej²⁸. Operatorzy Systemów Dystrybucyjnych (dalej: OSD, np.: Tauron Dystrybucja), z którymi klastr energii zamierza współpracować w ramach lokalnego rynku energii, jest obowiązany na mocy ustawy do zawarcia z koordynatorem klastra energii umowy o świadczenie usług dystrybucji na rzecz członków klastra energii²⁹. Rejestr Klastrow Energii jest prowadzony przez prezesa urzędu regulacji energetyki. Aby klastr energii chciał korzystać z systemu wsparcia, powinien być zarejestrowany przez prezesa urzędu regulacji energetyki.

5

Spółdzielnie energetyczne

Innym mechanizmem prawnym dostępnym dla jednostek samorządu terytorialnego jest spółdzielnia energetyczna. W tym przypadku należy jednak podkreślić, że dla funkcjonowania spółdzielni energetycznej nie jest wymagany udział jednostek samorządu terytorialnego. Spółdzielnia energetyczna to lokalna społeczność energetyczna, której celem jest wytwarzanie energii elektrycznej i użytkowanie jej na potrzeby własne. Energia elektryczna

²⁷ Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrow energii, s. 20-22.

²⁸ Tamże.

²⁹ Ustawa o OZE, Art. 38a ust. 3.

musi być wytwarzana z odnawialnych źródeł energii.

Aby organizacja mogła stać się spółdzielnią energetyczną wpisaną na oficjalną listę prowadzoną przez dyrektora krajowego ośrodka wsparcia rolnictwa, w pierwszej kolejności powinna uzyskać status spółdzielni lub spółdzielni rolniczej.

Podstawowe przepisy dotyczące spółdzielczości zostały unormowane w Ustawie z dn. 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze oraz Ustawie z dn. 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników. Spółdzielnie energetyczne jako szczególny rodzaj spółdzielni zostały unormowane we wspomianej wcześniej ustawie o odnawialnych źródłach energii³⁰.

Spółdzielnia to dobrowolne zrzeszenie osób, które prowadzą wspólną działalność gospodarczą w interesie swoich członków.

Innymi słowy, spółdzielnia składa się z aspektu społecznego i gospodarczego. Wszystkie aktywa i pasywa stanowią majątek spółdzielni. Spółdzielnia rolników to dobrowolne zrzeszenie osób fizycznych lub prawnych prowadzących działalność rolniczą, lub związanych z przetwarzaniem produktów rolnych. Założycielami mogą być rolnicy, lecz musi ich być przynajmniej dziesięciu. Spółdzielnia energetyczna działa na obszarze jednego operatora systemu dystrybucyjnego, a spółdzielcy muszą być podłączeni do sieci zarządzanej przez jedno przedsiębiorstwo dystrybucyjne, na przykład Tauron Dystrybucja S.A. Sieć dystrybucyjna nie może przekraczać napięcia 110 kV. Obszar działania spółdzielni jest określany na podstawie lokalizacji przyłączy (punktów poboru energii) spółdzielców³¹. Spółdzielnie energetyczne mogą być tworzone wyłącznie na obszarze gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich. Niemożliwe jest stworzenie spółdzielni energetycznej na obszarze gminy miejskiej. Maksymalny obszar jednej spółdzielni może obejmować trzy sąsiadujące ze sobą gminy. Minimalna liczba członków spółdzielni energetycznej wynosi: 10, natomiast maksymalna wynosi: 999³². Łączna moc zainstalowana we wszystkich źródłach wytwórczych wpiętych w spółdzielczy system wsparcia nie może przekraczać 10 MW dla energii elektrycznej i 30 MW dla energii cieplnej, jednocześnie z roczną wydajnością biogazu nieprzekraczającą 40 mln m³.

Głównym celem spółdzielni energetycznych jest osiągnięcie wysokiego poziomu samodzielnego użytkowania energii. Pozwalają one członkom na produkcję energii elektrycznej do pokrycia własnych potrzeb oraz na wzajemne dostosowanie zapotrzebowania energetycznego między producentami a konsumentami.

30 N. Bąk, T. Chmiel, W. Grzejszczak, B. Kupiec, R. Krenz, M. Szymczuk: Manual Społeczności Energetycznych, Warszawa 2022, s. 23.

31 Tamże.

32 Tamże, s. 24.

systemem wsparcia, który polega na ilościowym rozliczaniu energii elektrycznej wprowadzonej przez spółdzielców do sieci oraz z niej pobranej. System zakłada, że sieci dystrybucyjne pełnią funkcję swoistego „wirtualnego magazynu energii”. Oznacza to, że spółdzielcy w okresie, gdy ich instalacje nie wytwarzają wystarczającej ilości energii elektrycznej, mogą pobrać energię z systemu w stosunku jeden do 0,6. Obecnie w wykazie znajduje się 25 spółdzielni energetycznych, o łącznej mocy 3,441962 MW³³.

6 Obywatelskie społeczności energetyczne

Obywatelskie społeczności energetyczne są najnowszym typem społeczności energetycznej, który został zaimplementowany do polskiego porządku prawnego, a konkretnie do prawa energetycznego.

Obywatelską społecznością energetyczną jest organizacja, która posiada zdolność prawną i prowadzi działalność w zakresie: wytwarzania, zużycia, dystrybucji, sprzedaży, obrotu, agregacji i magazynowania energii elektrycznej.

Jednocześnie należy pamiętać, że głównym celem obywatelskiej społeczności energetycznej jest zapewnienie korzyści środowiskowych, gospodarczych lub społecznych dla swoich członków, udziałowców, wspólników lub szerzej – obszaru lokalnego, na którym prowadzi swoją działalność organizacja. Jednocześnie organizacja może realizować parę celów, przy zachowaniu generalnego paradygmatu, którym jest poprawa efektywności energetycznej, a także świadczenie usług systemowych, usług elastyczności, usług w zakresie elektromobilności i usług w zakresie biogazu, biogazu rolniczego, biomasy i biomasy pochodzenia rolniczego.

Należy podkreślić, że obywatelskie społeczności energetyczne w przeciwieństwie do klastrów energii i spółdzielni energetycznych nie zostały wyposażone w kompetencje umożliwiające prowadzenie działalności w obszarze energii cieplnej³⁴.

Członkostwo w obywatelskiej społeczności energetycznej ma charakter dobrowolny i co do zasady, organizacja powinna być otwarta na przyjęcie nowych członków. Nie wyklucza to możliwości wprowadzenia pewnych przesłanek granicznych, które podmiot, chcący dołączyć do obywatelskiej

³³ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Wykaz spółdzielni energetycznych: www.gov.pl/web/kowr/wykaz-spoldzielni-energetycznych, [dostęp: 02.02.2024].

³⁴ Prawo energetyczne, art. 3 pkt 13f.

społeczności energetycznej, powinien spełnić. Członkami obywatelskiej społeczności energetycznej mogą być: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, mikroprzedsiębiorcy, a także mali przedsiębiorcy, dla których działalność gospodarcza w sektorze energetycznym nie stanowi przedmiotu podstawowej działalności gospodarczej³⁵.

Obywatelska społeczność energetyczna może prowadzić swoją działalność w formie:

- Spółdzielnia w rozumieniu Ustawy z dn. 16 września 1982 r. prawo spółdzielcze;
- Spółdzielnia mieszkaniowa w rozumieniu Ustawy z dn. 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych;
- Wspólnota mieszkaniowa w rozumieniu Ustawy z dn. 24 czerwca 1994 r. o własności lokali;
- Stowarzyszenie w rozumieniu Ustawy z dn. 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach,
- Spółka osobowa, z wyłączeniem spółki partnerskiej w rozumieniu Ustawy z dn. 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych;
- Spółdzielnia rolników w rozumieniu Ustawy z dn. 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników.

Obywatelskie społeczności energetyczne, podobnie jak klastry energii, podlegają rejestracji w rejestrze prowadzonym przez prezesa urzędu regulacji energetyki. Niniejszy rejestr zostanie powołany w dn. 24 sierpnia 2024 r.³⁶

³⁵ Tamże.

³⁶ Tamże.

Bibliografia

Literatura:

- Xi Chen, William D. Nordhouse, The Value of Luminosity Data as a Proxy for Economics Statistics, [w:] National Bureau of Economic Research 16317, Cambridge 2010.
- R. Bryce, Siła energii. Elektryczność bogactwem narodów, Warszawa 2020.
- A. Pasternak, Global Energy Futures and Human Development: A Framework for Analysis, [w:] Lawrence Livermore National Laboratory, Livermore 2000.
- Instytut Energetyki Odnawialnej: Rynek fotowoltaiki w Polsce 2023.
- Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrów energii w Polsce.
- M. Czarnecka: Rozwój klastrów energii w Polsce – uwagi ogólne, T. Warszawa 2018.
- J. Michałek, M. Rzeszowski: Rozwój koncepcji klastrów energii w Polsce i ich współpraca ze specjalnymi strefami ekonomicznymi, Żywiec 2020.
- Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrów energii, Warszawa 2015.
- A. Szpojankowski: Klaster jako umowa nienazwana, Warszawa 2017.
- A. Tyński: Bariery prawne w rozwoju klastrów energii w Polsce, Racibórz 2022.
- Ministerstwo Energii: Koncepcja funkcjonowania klastrów energii.
- N. Bąk, T. Chmiel, W. Grzejszczak, B. Kupiec, R. Krenz, M. Szymczuk: Manual Społeczności Energetycznych, Warszawa 2022.

Źródła:

- CIRE: Średni wiek polskiej elektrowni wynosi 47 lat: <https://www.cire.pl/artykuly/serwis-informacyjny-cire-24/182259-sredni-wiek-elektrowni-w%C2%A0polsce-to%C2%A047-lat>, [dostęp: 20.06.2023].
- BiznesAlert: Raport: Taksonomia, czyli zdrowy rozsądek, czy brudny deal?: <https://biznesalert.pl/raport-parlament-europejski-glosowanie-taksonomia-gaz-atom/>, [dostęp: 20.06.2023]; Greenpeace protestuje przeciwko zawarciu gazu i atomu w unijnej taksonomii: <https://biznesalert.pl/komisja-europejska-greenpeace-polityka-klimatyczna-greenpeace-oskarza/>, [dostęp: 20.06.2023]; Atom ma być kołem zamachowym przemysłu europejskiego, ale najbardziej zaawansowany: <https://biznesalert.pl/atom-smr-energetyka-jadrowa-net-zero-industry-act/>, [dostęp: 20.06.2023].
- European Commission: EU Solar Energy Strategy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0221&from=EN>, [dostęp: 20.06.2023].
- European Commission: Offshore renewable Energy: https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/offshore-renewable-energy_en, [dostęp: 20.06.2023].
- European Commission: Hydrogen: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen_en, [dostęp: 20.06.2023].
- European Commission: EU Solar Energy Strategy, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0221&from=EN>, [dostęp: 20.06.2023].
- Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- Ustawa z dn. 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- Ustawa z dn. 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej.
- Uchwała nr LXVII/936/2023 Rady Miasta Kalisz z dn. 7 sierpnia 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie uchwalenia „Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia miasta Kalisz w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2016-20230”.
- Dyrektywa 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (RED II), Dyrektywa 2019/944.
- Ustawa o OZE, Art. 2 ust. 15a.
- Ustawa o OZE, Art. 38a ust. 5.
- Art. 3531 Ustawy z dn. 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny, Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93.
- Ustawa o OZE, Art. 38a ust. 3.
- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Wykaz spółdzielni energetycznych: www.gov.pl/web/kowr/wykaz-spoldzielni-energetycznych, [dostęp: 02.02.2024].
- Prawo energetyczne, art. 3 pkt 13f.